

Bóh je při nas tudy

**Bóh njeje daloko
wot nikoho z nas.**

(Japoštołske skutki 17,27)

Bóh je njebjesa a zemju stworił. Wśitko, štož widźimy, a wśitko, štož njewidźimy. Mak a kostrjanc na mjezy stej jeho stworeni, runje tak kaž radioaktiwne pruhi a przedzivny svět computera. Hdze je Bóh? Nic w swětnišcu a nic w módrinje nad nami, ale w cyle hinašim swěče. Wón je w njebjesach. Stworičel steji nad stwórbiu. Wona je jeho skutk.

Ludžo su so prócowali ze swojimi mocami docpěć wyši Boži svět. Mystikarjo pytachu Boha we sebi, we hłubokosći swojego byća. Spytachu, přez wśelake duchowne napinanja a čelne přihotowanja Boha we sebi dožiwić. Woni chcychu so pozběhnyc nad stwórbiu horje k stworičelej. Ale to njeje móžno. Nichtó njemóže přewinyc hranicu mjez stwórbiu a stworičelom. My njemóžemy so sami pozběhnyc do wulkeho Božeho světa, wšako smy chude, hrěšne zemske stworjenja.

Štož my njemóžemy, je Bohu móžne. Wón

njewostaji swoju stwórbiu samu. Wśelacy filozofojo 18. lětstotka su sej poměr mjez Bohom a swětom tak przedstajili, zo je wón tón časnik teho swěta jónu načahnył, a nětko wón sam wot so běži. Ale to je wopak. Bóh móže do swojego swěta zapřimnyć. Wón móže dele přińć k nam čłowjekam. Wón je swojego Syna pósłał do našeho swěta, k nam na zemju. Ale runje w tym leži wulká čeža: Ludžo widžachu čłowjeka, kiž běše mudry a dobrý. Ale zo dyrbješe wón Bóh być? Njebě wón jenož jedyn z tych wjele wučerjow z nowej filozofiju? Direktnje widžeć Bóh w Jezusu njebě.

Za wěriweho čłowjeka je Jezus Chrystus Bože zjewjenje na zemi. Wón je na koncu swojego zemskeho byća prajit: „Hlej, ja sym pola was wśitke dny hač do skónčenja světa.“ To płaci tež nam: Wón je pola nas, je nam bliski. Wón zastupi do našeho žiwenja. Bóh je pola nas.

Kak so to praktisce stava? Kak dožiwjamy, zo je nam Bóh bliski? Što da by nam pomhało, hdž bychmy wšo wědželi wo Bohu, ale jenož jako teoriju, nic jako praksu? Hdž bychmy wědželi, zo je Bóh w njebjesach, hdž pak njebichmy jeho začuwali blisko nas, pola nas, we nas?

Bóh přińdze nam džensa blisko w swojim słowie a w swoim wotkazanju. Hdž zastupimy do Božeho doma, tak njech so stanje to, štož je Gerhard Tersteegen w znatym kěrlušu wopisał (spěwarske čo. 289):

Bóh je při nas tudy;
tuž so modlmy k njemu,
česć a bojosć dajmy jemu.
Bóh je tu mjez nami,
wšo mjełč we nas tudy,
kóždy pochil jom so chudy.
Hdž joh' tež mjenuješ,
hladaj dele na so,
daj so jemu zaso.

Hdž slyšimy Bože słowo, hdž so modlimy k njemu, hdž dožiwjamy atmosferu a wuhotowanje cyrkwe, hdž přistupimy k Božemu blidu – tak je nam Bóh bliski, tak je wón při nas. Wón přińdze do našeho světa na wašnje, kotrež njemóžemy wopisać. A nam snadž nešto swita wot wulkeho Božeho světa, kiž so wuprestrěwa nad a za našej zemju. Tajke nazhonjenja móžemy sobu won do světa wzać, do našeho wšedného dnja: My njejsmy wopušceni. Bóh njeje daloko wot nikoho z nas.

Knježe, poj, bydl we nas,
njech je duša moja
swiatnica na swěče twoja;
poj, so we mni překrasn̄,
zo će lubujemy,
swěru tebje čescujemy.
Namakać chyl so dać
wšudžom nam na swěci,
zo će česća džeci.

Wšedny - chleb - naš - daj - uam - džeos -
Bóh je stworił njebjesa a zemju a je zemju přewostajił nam čłowjekam, zo bychmy so w poče swojego wobliča na njej prócowali a so z njeje žlwili – nasčenowa mólbā w předchěži domu serbskeje katolskeje swójby w Nowej Jaseńcy pola Bóšic

Foto: T. Malinkowa

Jan Malink

Na horu

Rjenje so pućuje po krasnej krajne našich lužiskich horow – pohlad na Bělobóh

Foto: J. Mačíj

„Hnydom smój tu“, rjekny džed Měrćinej a wótrē sej pót z čoła. Měrćin chwata doprědka. Chce byc přeni na Mnisoncu a widzi hižo wuhladnu wěžu. Na nju chce rady horje, z džedom wězo. Tón wšak wě wšitko to, štož při rjanym wuhledze wi-džiš, pomjenować.

Nó haj, najprjedy jónu wotpočny. Wowka je za pućowarjow pomazki nama-zała a čaj nawariła. Nachribjetnik steji nětka pódla Měrćina na ławce. Je rjenje z džedom pućować. Wón wě tak derje powědać a znaje wšitko.

Na wěži horjeka mataj krasny wuhlad.

Wězo je Budyšin widžeć, město Měrćin znaje. Ale tam zady, te tołste wěže, to je Hamorska milinarnja, zhoni wot džeda. Budestecy tu a Wjelećin tam, Čornobóh a Bělobóh, tež česke horiny džed znaje. Měrćin chce sej wšitko spomjat-kować. Je wje-sołeje mysle. Po-połdnju pola wowki chce jej wšitko powědać.

Gabriela
Gruhlowa

Měrćinowa wjećorna modlitwa

Luby Božo, mam prózdniny. Je rjenje, zo njetrjabam na šulu myslíć. Džakuju so tebi za džensniše pućowanje z džedom. Prošu tebje, škitaj tež wowku a džeda, zo bych móhł hišće dołho na prózdniny k nimaj jéć. Amen.

Nowej pječataj za wosadu Malešecy-Hućina

Wosadze Malešecy a Hućina, leżacej w idyliskej hatnej krajinie, słusze-štej z dawnych časow k dwuręčnym wosadam Hor-njeje Łužicy. Powšitkowne wu-wice w běhu časa pak tež jej njewobeńdze.

W lěće 2002 so zjednočištej do wosady Malešecy-Hućina. Tež nastawaše mjez Serbami a němskoręčnymi swójbami wjac a wjac zwiskow, tak zo so serbščina pozhubi a so wšudze němčina přesadži.

Při zhotowjenju noweho pječata wosady smy wosebje džiwalni na zhromadnosć a originalnosć. W hornim dželu pječata widžimy postawu Boha Knjeza ze swěto-wej kulu, kotruž namakamy na Malešanskim wołtarju. W delnim dželu je před-

stajeny swj. Mikławš z mitru, biskopskim kijom a pozb-ě h n j e n e j lěwej ruku, wotpowě-dnje cyrkwi swj. Mikławša w Hućinje.

Zo bychmy na dwuręčność

džiwalni, dachmy wu-dželać dwaj pječataj, jedyn z němskim, tamny ze serbskim napisom. Při wšech prćowanjach wo zdžerženje serbstwa je tónle serbski pječat pozitiwne znamjo do-pomnjeća na serbske korjenje. Snadž so při tym tež cyle njewědomje po wupra-jenju Sörena Kierkegaarda mějachmy: „Ži-wjenje rozumić móžeš jenož wróćo zhla-duju, žiwy być pak dyriš je doprědka hladajo.“

Winfried Noack, farar

Postrow z Českeje

Dobry džení!

Pišu wam z Českeje. Mój džed je ewangeliski a napoł serbski. Wón pochadža z Warnoćic a so wulce wjeseli, hdýž jemu pokazuju nowinu Pomhaj Bóh w internetnej wersiji. Čita jenož Heslo dnja a Pomhaj Bóh. Wjac njerozumi, dokelž němsce njerěči. Daj Bóh wjace serbskeho na wašich webstronach. Wostańce strowi a wjesołeje mysle.

Džak!

L. H.

Přispomjenje:

Předsyda Serbskeho ewangelskeho towarzystwa pyta hižo dlěši čas za Serbowku/Serbom, kiž by internetowe strony towarzystwa wobstarat/a. Młodostna abo młodostny, kiž ma zajim, tute dželo na so wzać, njech so prošu přizjewi.

Dopisowarjej a jeho džedej w Českéj sčelemy wutrobny postrow z Łužicy.

Měrćin Wirth

Luby Jezu, hnadu daj tym, kiž prćuja so swěru, zo by pjeliň so twój raj a jich wjèle přišlo k měru; přewodźe jich prću hnadrne, zo jich wusyw rosće radnje.

Juby Jezu, swětlo daj tym, kiž w smjertnym sčeni sedža, zwjazki błuda rozwiazaj, zo će pōznaju a wědža, wjedź jich na tu prawu dróhu, Jezu, wěrny pućo k Bohu.

Luby Jezu, mocy daj tym, kiž mučni wustawaju, tróštne słowčko wšak jim praj, zo na pomoc počakaju, zo so ryćersce přec bědža a za tobu sćerpne slědža.

Luby Jezu, lubosc daj tym, kiž we liwkosci chodža, zahor jich a pokazaj, kak z tym sej a tebi škodža, k twojej służbje, k twojom słowu zahor wšednjne lubosc nowu.

Handrij Zejler

Korla Nalij 85 lět

W jeho žiwjenju a we wosudze jeho swojby špiheluju so politiske přemény a pře-wrótý 20. lětstotka. Hdyž so wón 26. julija 1920 w Židžinom narodží, tak knježeše w holanské wsy hišće duch staroserbskeho patriarchalneho žiwjenja. 1926 přeča-hny swójba do Małego Wjelkowa, dokelž běše nan džélo jako pismikistajer w Smolerjec knihicišćerni namakał. Swójba bydleše w „blejchach“ pod Chelnom, hděž wotrośce Korla z bratromaj Pawałom a Janom. Wot 1927 chodžeše do Wulkeho Wjelkowa do šule, hděž so wučer. Wowčer derje wo hólca staraše, kotryž lědma što němsce móžeše. 1935 běše Korla Nalij jedyn z mało serbskich konfirmandow Michałskeje wosady. 1938 zakónči wón krajnostawsku vyšu šulu w Budyšinje a bu do wójska sčehnjeny. Jako němski wojak běše w nalécu 1945 na wojowanjach we Łužicy wobdzeleny. W Njeswačidle, hděž bu zranjeny, zhoni, zo su Rusojo jeho nana a dalších 12 muži zatřelili. Na zbožu so jemu poradží so z české pomoci hižo kónč meje domoj nawrócić. Po krótkich měsácah jako gmejnski džělacer póstla jeho šulski radzícel Nedo jako nowowučerja do Bošec. Korla Nalij njeměješe žaneho wučerskeho wukublanja! Hake 1948 wobdzeli so na wučerskim kursu w Radworju. Wot lěta 1949 džělaše jako wučer na serbskej šuli w Budyšinje.

1951 woženi so z Friedegund Kaple-

rje, džowku něhydše Michałskeho farraja Božidara Kaplerja, kotruž znaješe z paćerskeje wučby na Michałskej farje. Jimaj narodžištej so džowce Marja a Dorothea. Surowje zasahny politika do swójbneho žiwjenja; wšitcy třo Nalijec bratra buchu wopory socializma. Bratra

Jubilar Korla Nalij doma w swoim bydleniu w Budyšinje

Foto: T. Malinkowa

Jan běchu 1950 zajeli jako sabotera a agenta Juhosłowjanskeje (SN 4.1.1992). 1953 wobdzeli so Korla Nalij na džělacerskim zběžku 17. junija, na čož jeho z džela puščichu. Sydom lét běše bjezdželny abo měješe jenož małe, hubjenje płače-

ne přistajenia, dokelž běše politisce počezeny (PB 6/2003). To běše čežki čas za młodu swójbu, kotař namaka mocy za wšedny džen wěrje a we wuskej zhromadnosći z cyrkwu. 1960 běchu bratra Pawał w Lipsku zajeli a jeho zasudžili k třem lětam jastwa, dokelž běše pječa agent zapadneje Němskeje (PB 12/1990).

1960 dosta Korla Nalij zaso džélo jako wučer, tola nic na serbskej, ale na Budyskej Lutherowej šuli. Komunisca njeběchu zdokonjeli jemu rjap złamać. Jako wučer wotpokaza młodžinsku swječbu za swojej džowce. Wot lěta 1966 do 1972 běše člon synody Sakskeje krajneje cyrkwe. Skónčnje móžeše so 1985 na wuměnk podać.

A hišće jónu zasahny politika do žiwjenja Nalijec swójby. Přewrot 1989/90 přinjese jemu a cyłej swójbje połnu politisku rehabilitaciju. Socializm so w běhu najkrótszeho časa zminy a swoboda wěry so zaso postaji. To běše wažny čas za Korlu Nalija: skónčnje příndzé wšelaka njeprawda na swětlo, skónčnje móžachu so hinaše nahladu bjez stracha a diskriminacie wuprajíć. Džensa je spokojny ze swojej mandželskej w Budyšinje žiwy. Jako swérny kemšer wě, zo knježi Bóh nad stawiznami a zo wón ludži wjedže we wšitkých změnach a přewrótach žiwjenja. Džakowny je za Bože wjedženje a za jeho pomoc. Přejemy jemu k 85. narodnemu dnjej Bože žohnowanje.

Jan Malink

Kmótřacy džak

Bóh tón Knjez žohnuj tež Was.

Tutón tekst su paćerske džěći z hłowy nauknyli. Hdyž su šli kmótra abo kmótru na swoju konfirmaciju skedźbnič a přeprosyć, su jón takle přednjesli. W zdaleńišich wsach bydlacym kmótram su džak tež pisomne posrědkowali, kaž druhi příklad pokazuje:

Naćisk lista z lěta 1924 wot Marćina Ranicha z Wuježka

(podaty w oryginalnym prawopisie)

Luby kmótro!

Ja so Wam džakuju, zo Sće při kupeli swjatej krčenicy za mnje jako jedyn swérny swědk stali a Sće so za mnje wotrjekli temu čertej a wšitkim złym skutkam a złemu wašnju, a Sće wěrili do Boha Wótca, Syna a Swjateho ducha. Nětk pak sym sam z Božej pomocu tak daloko přišol, zo mōžu swój krčenski slab wobnowić. Ja prošu Was, hdyž budžeče mje při Božim wołtarju klečo widžeć, zo byše jedyn wutrobny Wótca za mnje spěwali. Tež džakuju so Wam za wšitke dobre skutki a lube dary, z kotrymiž sće mje zwjeselili.

klečo widžeć, zo byše jedne nutrne „Wótce naš“ za mnje wuspěwali.

Wosebje pak so Wam tež džakuju za tón wurjadne rjany dar, kotryž sće Wy mi k trajnemu dopomnjeću darili.

Bóh chcył Was za to bohaće žohnować a Wam to mytować.

W wutrobnym počesćowanju
Waš mótk Marcin Ranich
w Wuježku, džen 12.4.1924

Dale je zachowane ertne zdželenje, zo je něhy mótk Maks přišol kmótra na swoju konfirmaciju přeprosyć. Te wuknjenje džaka pak njebě hišće zmištrował, tuž je přispomnił, zo na „džakprajenje“ pozdžišo hišće raz příndzé. Kak doho je kmótr čakać dyrbjał, njeje so nihdy wujasniło!

Hdyž sym ja w lěće 1950 konfirmowana, wěm so dopomnić, zo je moja přečelka Wórša tehdy wo tym powědała, zo dyrbi kmótram džakprajenje přednjesi. Za mnje tajka próstwa stała njeje. Hdyž na to pomyslu, tak mam začísc, zo je była wowka mojeje přečelki ta cérjaca móc za to.

Ruta Kunčec

Serbski ewangelski cyrkwinski džen w Bukečanskej wosadze

Sobotu nowostka

„Pójce sem ke mni wšitcy“ - kaž přeprošenie klinča slova Chrystusa z 11. stava pola Mateja. A přeprošenie wusłyšało je tež tójsto serbskich swójbów z Hornjeje a Delnjeje Łužicy. Najdlěši puć pak měještaj mandželskaj Betty a Colin Huf z awstralskich Bukec. Na połsta młodších a starších pućowarjow zhromadži so 4. smažnika we Wuježku pod Čornobohom. Wokoło stana na Krygarjec luce skakachu wjeselie nachribjetniki džéči. Pomjenowanje cyrkwinski „džen“ wšak tak prawje za dwudnjowske zetkanje njepřítrjechi, a lětsa cím mjenje, jako pućowachmy hižo sobotu připołdnju po lěsných ščežkach do směra Bukečanskeje cyrkwineje wěže.

„Tajki młody přerězk hišće njemějachmy“, powita sup. Jan Malink wosebje najmjeńich pućowarjow a zahaji lětuši Serbski ewangelski cyrkwinski džen w Bukečanskim Božim domje, hdžež skutkowachu hižo přełożowar biblije farar Jan Wawer, Jan Kilian a přeni serbski superintendent Gustaw Mjerwa. Z kěrlušom „Nětk mamy zaso rjany čas“ zahaji so nutrinosć, w kotrejž tež Bukečanski wosadny farar Thomas Haenchen wšich wobdzělnikow cyrkwinskeho dnja wutrobnje postrowi a serbskej zhromadnosći Bože žohnowanje wupřa. Cyrkej bě ze seklemi w serbskich barbach na brézach, z lučnymi kwětkami a chorhojemi rjenje wupyšena. Schadžace slonco, hory a hrono „Jedyn twjerdy hród je naš Bóh sam“ su wušiwane na chorhoji Mješiskeje młodiny z lěta 1923.

W farskim domje běchu wosadni kofej a słodne příkuski lubje přihotowali, kotrež dachu sej wšitcy derje zesłodžēć. Džécom přileča po swačinje pčolka Ritka alias Tereza Stübnerec, kotraž zamó publikum ze swojimi stawizničkami putać a w brju-

Wjesola nalada knježeše sobotu wječor při bjesadze na rjnym dworje Djekec/Pawlilkec statoka we Wuježku, hdžež sej džéči kołbaski pražachu, Marko Grojlich anekdoty powědaše a sej wšitcy ze skupinu Wólbernosće hromadže zaspěwachu a zarejowachu.

Foto: T. Malinkowa

chatym kostimje najmjeńich tež tróšku nastróži. Tójsto dorosčenych wobhlada sej w samsnym času we wjesnym muzeju swětlowobrazowy přednošk dr. Ines Kelleroweje wo ewangelskej drasće Serbowkow Budyskeho kraja. Někotři podachu so na delni kěrchow, hdžež bě farar Haenchen na namjet T. Malinkoweje serbski narowny róžk dał zarjadovać, zo njebychu so serbske kamjenje-pomniki pozhubili.

Po wjetšich a mjeńich skupinkach a tajkach a hinašich pućikach pućowachmy zaso wróćo do Wuježka, derje wědzo, zo njeje kaž hewak sobotniši cyrkwinski džen hižo skónčeny, ale zo wočakuje nas na Djekec/Pawlilkec dworje hišće wječorný swjedžeń. Běchmy wězo wćipni, kak so tuta nowostka přiwozmje a poradži. A próca přihotowanskeje skupiny pod nadwodom Serbskeho ewangelskeho towarzystwa je so wudaniła: Ławki za wopyta-

warjow nimale njedosaħachu. Wšo bě perfektnje přihotowane: słodne solotwje a čerstwe chlébuški, bréčki a druhe napoje. To najzajimawše za džéči běše, zo móžachu sej na kiješkach često a kołbaski nad wohenjom same pražić. Jako so čmičkaše, wobhladachu sej w bróžni někotre serbske trikowe filmy. A k wjeselu wšich přijědže tež skupina Wólbernosće a zaspěwa znate a mjenje znate pěsňe a po hnu wosebje srjedźnu generaciju do kołteptanja a do šewcowskeje reje. K zabavje přinošowaše tež rozhlosownik-Bukečan Marko Grojlich, kotryž wědžeše žortne anekdoty wo fararju Kubicy powědać.

Njewem so dopomnić, zo smy sej na cyrkwinskim dnju hdy „dobru nóc“ přeli.

... a njedželu sława

Njedželu dopołdnja so Bukečanska cyrkej hižo poł hodžiny do spočatka swjedzen-⇒

Hosćo z Českeje a Awstralskeje (nalěvo) pućowachu ze serbskimi swójbami sobotu připołdnju z Wuježka na zahajenje cyrkwinskeho dnja do Bukec.

Foto: M. Wirth

⇒ skich kemšow pjelnješe. Sup. Malink powita ewangelskich a katolskich wěriwych a hošci z tu- a wukraja z hesłom cyrkwienskeho dnja „Pójce sem ke mni wšitcy” a złożowaše tež swoje předowanje na sčenie po Mateju, hdžež praji Chrystus: „... ja chcu was wokřewić.” Što pak je za nas wokřewjenje? Hdže je namakamy a kak móže nas Jezus wokřewić? W zwisku z tutymi prašenjemi wułoži sup. Malink, zo tež w džensnišim njemérnym

Dołholětny wopytowar serbskich cyrkwienských dnjow, knjez farar Andrzej Dębski z pólskich Žarow, njeje lětsa w Bukecach móhl mjez nami być a je nam tehodla posredkował sc̄ehowacy pisomny postrow:

Česćene a lube sotry,
česćeni a lubi bratřa,
w mjenje knjeza biskopa Ryszarda Bogusza, předstejičera Wrocławské diecezy Ewangelsko-Augsburské cyrkwe w Pólskej, a tehorunja Žarskeje wosady tuteje cyrkwe, chcu wšitskich wobdželikow lětušeho serbskeho cyrkwienskeho dnja w Bukecach wutrobnje postrowić.

Dołholětnne wuske styki, kotrež našej cyrkwi zwjazuju, su přeco najplónniše při zetkanju z Božim słowom. Hižo před tym, zo su narody na zakladze zhromadnych politiskich a hospodarskich zajimow runinu dorozumjenja we wobłuku Europskeje unije namakali, su sej křeſćenjo ruce k dorozumjenju kaž tež jednoče podali, zložujo so na to, štož je nam Bóh sam w swoim Synje Jezusu Chrystusu wozjewił. Tuž ma to, štož nas wjaza, trajniši, haj, njezničomny zaklad. Tehodla mamy zmužitoś, twarić na tutym zakladze, a mamy dowěru, zo, hdyež so na słowo zložimy, přeco na skału twarimy. Mamy dowěru, zo Bóh tutón puć žohnuje.

Hesło lětušeho cyrkwienskeho dnja je Chrystusowe přeprošenje: „Prińdžće wšitcy ke mni.” Wšitcy – bjez džiwanja na to, što smy, što smy dožiwili, kajke su naše plany. Ke mni – to rěka k temu, kotrež jako jenički słowo wěchenego živjenja ma a sam puć, wěrnoś a živjenje je. Podajmy so tuž na puć – přetož wón nas přeprošuje a chce nam darić luboś, měr a naš zhromadny přichod.

Spróčni a wobčeženi džemy k njeemu, přetož wěry, zo namakamy jenož w nim posylnjenje a wokřewjenje. Naše nazhonjenje wěry je zdobom džel našeho swědčenja wo Bohu w swěće a w našich małych domiznach.

Njech Jezus Chrystus požohnuje Waše zeńdženje.

Z wurazom česćownosće zawostawam
Waš farar Andrzej Dębski

W rjenje wupyšenym Bukečanskim Božim domje zhromadźi so njedželu dopołdnia wosada k swjedženskim kemšam.

Foto: J. Maćij

času přez luboś k Bohu a přez Božu stwórbi nutřkowny měr a dušine wokřewjenje namakamy.

Wosadny cyrkwienski chór pod nawodom knjeni B. Lippmann zanjese kěrluše „Pój, swjaty Ducho”, „Zbóžna Trojica” a „Knjezowy jandžel”. Chwalobne bě serbske wurěkowanje, hočrunjež wjetšina čłonow chóra serbsku rěč wšednje njewužiwa. Wo džěćace kemše staraštej so lětsa Gabriela Gruhlowa a serbska gymnazistka Juliana Šołćic. Sofija a Stanij pokazaštaj popołdnju rjane wobrazki, kotrež běstaj z dalšimi džěćimi na hesło cyrkwienskeho dnja namolowałoj.

Prósty wítachu dr. Christiana Piniekowa, Měrćin Bałcar a Jadwiga Bryckec. Bože wotkazanje swjećeše farar dr. Jens Buliš z Póckowow zhromadnje ze sup. Janom Malinkom. Pozawnisca pod nawodom knjeza H. Lippmanna maja w Bukečanskej wosadze dołholětnu tradiciju a Božu službu swjatočne wobrubichu. Z poslednej štučku Šerachoweho kěrluša „Tak budžemy so tebi lubić, hdyež wobkruciš nas we wěrje ...” so swjedženske kemše skónčichu.

Postrowy našich hosci so lětsa we wojedowej přestawce na žurli „Wjesneje hospody” přizamknycu. Předsyda Serbskeho ewangelskeho towarzystwa Měrćin Wirth tam wulku syłu wopytowarow wutrobnje powita. W mjenje sakskeje krajneje cyrkwe a biskopa sposredkowa wyši krajnocykwienski rada Harald Bretschneider serbskemu cyrkwienskemu dnjej postrowy. Za předstajenie swojich myslow wo Božej pomocy wuzwoli sej tónraz jako rekwiżit zepérje za chodženje, kotrež tuchwilu dla njezboža sam trjeba. Konsistorialny rada dr. Hans-Jochen Kühne ze Zhorjelca postrowi w mjenje cyrkwe Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica a pokaza na w aprylu schwaleny serbski zakoń tamnišeje ewangelskeje cyrkwe,

přez kotrež maja w Delnej Łužicy (w předawšej braniborskej cyrkwi) přeni króć zakonske rjadowanie serbskich naležnosćow.

Dr. Marjana Bubnarjec jako sobuzarjadowarka serbskich ekumeniskich nutrnostow w Drježdānach prošeše přitomnych jej adresy abo telefonowe čísla tam bydlacych a jej hišce njeznatych Serbow spōsredkować. Swérny wobdželnik cyrkwienských dnjow farar n. w. Jaromir Strádal z Českeje bě jako zajimawostku sto swětłowobrazow ze zańdžených třiceći cyrkwienských dnjow sobu přinjest. Zaspěwa česku pastyrsku pšeň, kotrež bě jako džewecleny wot džeda-pastyrja nauknył. Hanuš Härtel z Prahi přeprosy nas na cyrkwienski džen w juniju a na zajězd Serbskeho busa w septembru do českeje stolicy.

Postrow w jendželskej rěci sposredkowaštaj farskaj mandželskaj Betty a Colin Huf z awstralskeho Tarringtona. Hač do lěta 1918 rěkaše Tarrington hišce Hochkirch, założeny wot wpućowarow Bukečanskeje wosady. Tež farar Rufus Pech z Canberryja so z wulkim zajimom na cyrkwienskim dnju wobdželi. Wón je potomnik serbskich wpućowarow z Mješic.

Mjez postrowami Kantorki ze Slepjaniskim temperamentom lóstne pěsje za spěwachu. Wězo tež wšitcy dalši po zwěčenym wašnu woblubowane ludowe spěwy zhromadnje zanjesechu, kotrež Hanđrij Wirth na elektroniskich piščelach přewodźeše.

Helga Tejpelowa předstaji ze žonami a holcami Bukečanskeje drastoweje skupiny narodnu drastu pohórskeho kraja ewangelskich Serbowkow.

Prjedy hač so posledni džel cyrkwienskeho dnja zahaji, postrowi tachantski farar Wito Scapan wobdželikow cyrkwienskeho dnja w mjenje Towarstwa Cyrila a

⇒ Metoda a přeprosy ewangelskich wěriwych na předstajenie pasionskej hry do Chrósćic.

Městna njedosahachu, jako so na žurli farskeho domu něhdze 150 ludži zhromadží, zo by literarno-hudžbnemu programu „Łódź po morju jědže naša“ z teksta mi a kěrlušemi Jana Kiliana scéhowało. Wot 1834 do 1837 bě Jan Kilian pomocny předar pola fararja Michała Mjena w domjacej Bukečanskej wosadze. Po krótkim přebytku na misionskim wustawje w Baselu sta so z fararjom w Kotecach. Tu běchu jeho najplodniše lěta: Pěsneše kěrluše a duchowne spěwy a wuda 1846 swoju jeničku basnísku zběrku „Spěwarske wjesele“, kotrejž přida lěto pozdžišo zdžela swájske hłosy.

Džewjeć spěwov z tuteje zběrki interpretowaše njedželu popołdnju ze swojim přijomnym baritonem Gerald Schön, na klawérje přewodźeše jeho mandželska Oksana Weingardt-Schön. Spěwy żołmja- chu po žurli kaž žiwjenska łódź Jana Kiliana. Jeho swojowólny njeměrny duch zblíži nam Trudla Malinkowa z epizodami kritiskeho wida a wótreho słowa. Samotnosć postaji žiwjenje Jana Kiliana, kž poda so 1854 z nimale 600 Serbami do

Na 150 připostucharjow scéhowaše na wosadnej žurli literarno-hudžbný program z kěrlušemi Jana Kiliana, kotrejž předstajichu Trudla Malinkowa (stejo), Gerald Schön (prědku sedžo) a jeho mandželska Oksana Weingardt-Schön.

Foto: J. Maćij

Texasa, a samotny steješe ze swojej na- mólu „Serbo, zachowajće swěru swojich wótcow rěč a wěru“. Ale tež w dalinje njenamaka samotarski konserwatiwno-luthersce zmysleny duchowny zrozumje- nje a spokojenje. A tak zwosta jemu jenož nadžija w tyšnosći, „hdyž budžemy so wi- dzeć něhdy“.

Hnući džakowachu so připostucharjo

za jimacy a naročny program a hinak njemóžachu, hač wšem třom sławu za- spěwać. Hačrunjež w ewangelskich Ser- bach skerje nejzučena, bě trójna sława kaž zrědka hdy tu na městnje.

Tež wšitcy dalši, kiž su duchownemu, dušinemu a čelnemu wokrewjenju na lětu- šim cyrkwienskim dnju přinošowali, sej wutrobny džak zasluža. **Měrana Cušcyna**

Přeprošení k nadžiji

Wot 17. do 19. junija běše zetkanje kře- sčanow w stolicy Českeje, w Praze. Zarja- dowarjo běchu wšelake cyrkwe z Česke- je, Pólskeje, Słowakskeje, Madžarskeje, Rakuskeje a Němskeje. Hłownu zamołwi- tość při organizacji měješe Českobratrska ewangelska cyrk, z kotrejž mamy tež my jako ewangelscy Serbja hižo přez lětdžesatki dobre zwiski. Praske zetkanje běše nimale tajke něšto kaž cyrkwienski dčeń za srđedžnu a wuchodnu Europu. Na zet- kanju w słowjanskej Praze běchu tež Ser- bja wobdželeni, skromnje drje, ale tola we wulkej zjawnosći.

Sobotu připołdnju wustupichu Slepjan- ske kantorki z duchownymi ludowymi spě- wami a z cyklosom Slepjanskich pěsnjow na Sadowych wikach w starym měscie. Tam bě wulke jewišćo natwarjene za wšelake programy a za hłownu zhromadži- nu, kotraž so wot českeje televizije přenje- se. Wokoło jewišća běchu informaciske městna najwšelakorišich cyrkwienskich zarjadow natwarjene, tak mjenowane „wiki móžnosćow“. Ze swojimi pyšnymi drastami zbudžichu kantorki skedžbnosć pola wjace stow wopytowarjow.

Sobotu wječor běchu we wjele cyrk-

wjach koncerty a druhe kulturne poskitki. W Jilskej abo Āgidijowej cyrkwi domini- kanského klóstra spěvaše chór „Naši pěvci“ pod nawodom Lydije Härtelowej duchowne spěwy wšelakich słowjanskich komponistow. Na kóncu zaklinčeštej tež serbské spěvaj. Studentka Jiřina Marešo- wa zanjese z jasnym, čistym hłosom Ko- corowy „Tón Knjez je mój pastyr“. Na to spěvaše chór „Wzmi mje, Knježe, pod křídła“ wot Bjarnata Krawca. Něhdze 25 spěwarkow a spěwarzow wupjelni barok- nu cyrk z nutrny spěwom. Běše pytný, zo wurazna melodika serbskeju spěwov spěwarzow kaž wopytowarjow hnuješe. Sylnosć chóra pokazuje so w tym, zo wu- stupi w Praze jenož połojca spěwarzow, dokelž wobdželi so tamna połojca na zet- kanju cyrkwienskich chórów w švicarskim Bernje. „Naši pěvci“ su tež hižo wudali cejdejku ze spěwami Kocora a Krawca.

Njedželu běchu po cylej Praze kemše we wšelakich rěčach. My Serbja džechmy do Dejvic, štož je domjaca wosada Härtelcového wjazdu. Kantorki zaspěwachu kěrlu- šej. Hdyž zanjesechu „Twar, o moja duša“, tak zynčachu a spěwachu přitomni čescy, słowakscy a pólscy wěriwi z nimi. Serbski superintendent postrowi wosadnych če- sce a serbsce, mjez druhim spominajo na přečela Serbow, Praskeho seniora Lanšt- jaka. Po kemšach běše we wosadnicy derje přihotowane zetkanje ze swačinu.

11. septembra so, da-li Bóh, w Praze-Dejvicach zaso widžimy, hdyž tam z Budyšina pojědže Serbski bus.

Jan Malink

Kantorki ze Slepoha, sup. Malink z Budyšina a Handrij Sembdner z Drježdán do njedželnišlích kemšow we wosadnicy w Praze-Dejvicach

Foto: M. Hermaš

Powjazaj nad Goramsicu abo Kak krute je Łužiske dno?

Pódłu rěčki Goramsicy, kiž su naši prjedownicy před wjace hač 450 lětami ze Sprjewje wotbočili, zo by Picnjanske hamry (Hammerwerk) z wódnej energiju za-starala, nastachu w běhu lětstotkow wob-hospodarjene rybjace haty. Džensa leža wone w přirodoškitnym pasmje. A blisko nich, mjez Picnjom a Choćebuzom, leži wjeska Łakoma.

,Před 30 lětami je so tu wšo brunicy dla rozsudžilo. Smy 1987 wučahnyli. Džensa smy chyli hišće raz na naše ležownosće pohladnyc“, tak praja ludžo, kiž so při wječornym směrkjanju při réce wuchodžuju. Džensa, to je na 15. Łakomskim swjedženju, kiž wuhotuja ludžo tamníšeho towarstwa z modernej hudžbu, z tradicionelnej jědžu a pićom, z tworjacym wumělstmom a druhami rozwjesele-njemi. Na nim zetkawaja so wot pjatka hač do jednoho lěta trać. Mjeztym dyrbimy tójsto přikupowač. Hinak hač wendlandska, ta nam po akcijach hnydom wšo nawróći.“

Byrnjež wjedro chłodne a mokre bylo, widžiš něhdźe 50 stanow njedaloko hižo zrunanych a zdžela z trawu zarosčenych gruntow, na kotrychž stejachu před krótkim hišće domčki a statoki. Ducky nimo stanow dóńdzeš ke Goramsicy. Tam móžeš składnostne swjedženja łazy po zróstnym dubje, krosnować nad réku a na druhim boku po runje tak wysokim štomje zaso dele. Jako něhdźe džesač metrow nad wodu bimbolu – kiwkojo na delnim powjazu, džeržo so hornjeho, tam připinjena z wěstotnymaj štrykomaj wokoło pasa –, mi pomocnik z tamnego brjoha přiwoła: „Pozastań raz! Z tajkeje perspektywy réčku tak spěšnje hižo njewuhlaďaš.“ W dchu jemu přihlosuju, potom so dale po čénkim njekrutm podłożku šmjata.

Hdyž je mje po chwilce po powjazu ze štoma dele puščit, příndžemoj do rozmoły. „Zwotkel sy?“ „Pochadžam z Budyšina.“ „Ach, a ja z Biskopic. To réka, poł přečelstwa tam sydli, ja wšak sym wotrostl na zapadźe, nětko bydlu w Hamburgu“, praji kudžerjaty muž w zelenym overallu, na kotrymž so wubzehuja běle pismiki mjenia přirodoškitneho towarstwa *Robin Wood*. „To potajkim k zwučowanju husto po horach krosnujeće?“, so jeho prasha. „Ně, scyla nic. Trjebamy powjazy, karabinerowe hoki a wěste suki za wobsadzenie štomow, kiž chcedža puščić. Prewodźamy tež castory z atomowymi wotpakami, hdyž je trjeba“, z posměwkem doda. „Tuta hoka so mi lubi, je přewšo praktiska. Tu bych rady sobu wzal“, přetorhnje młodženc naju rozmoły. „Nó haj, wěš, wona je chětro droha a Berlin-ska policija na příklad nam sázany mate-rial hakle po sudniškim jednanju wróci.

15. Łakomski swjedženj wotmě so wot 10. do 12. junija w delnjołužskej wsy, kotař so wuhla dla bórze cyle pomlny. Zu pućowanjom, kulturnymi předstajenjemi a němsko-serbskej nutrrości so něšto stow wopytowarjow ze wsu rozžohnowa. Foto: M. Šołcic

To móže hač do jednoho lěta trać. Mjeztym dyrbimy tójsto přikupowač. Hinak hač wendlandska, ta nam po akcijach hnydom wšo nawróći.“

Łakomski dwór čo. 8, jedyn z posledních, wostanje hišće hač do kónca junija tohole lěta wobydleny. Tam přihotuje mjeztym prěnja kapała wječora swój wustup. Jako třeća su připowědženi serbscy *Dezydoxy*. „Kajku réč da rěčitaj?“, prasa so studentki a mje blondérowany muski, kiž poskićuje při stejnisiu mjez druhim informaciske łopjena, Łakomski plakat, brošurki wo wobswětowych prašenjach a videokasetu najnowšeje dokumentacie *Lacoma und der Konzern*. „To je serbsce!“ Wón je tróšku njewěsty: „Pochadžam wšak z Berlina, sym tajki prawy Prusak, hač bych ja tej réči hdy rozumił?“ Přistaja pak z kručišim hłosom, zo by sej přat, zo bychu na příklad w Choćebuzu wšitke hoścency raz wob tydzeń jenož serbsku jědžnu kartu wupolozili. Proscé, zo by so pokazało, zo tule Serbia bydla. Haj, wězo móhla tež nowa uniwersitna biblioteka serbske publikacie, nowiny a časopisy kupowač a składować. To słusa njehladajo mało pjenjez k tomu a studentska rada móhla tole namjetować ...

Prěni raz změje jutře Bernd Pitkunnings serbsko-němski nyšpor před protestnym wobchodženjom Łakomskich hatow. Tuta akcija za jich zdžerženje budže wjeršk swjedženja, wšako so přirodoškitarjo juri-stisce za zdžerženje hatow zasadžuja a wšitke hamtske dowolnosće hišće date njejsu. Sym wćipna, hač wobdzěla so na nim tež zastupjerjo wjednistwa *Domowiny*. Pod začíscom reprezentatiwnego foto a rozprawy w *Serbskich Nowinach* zašleho tydżenia njemóžu so dowobarać myslí, zo su zastupjerjam brunicownjow do wěsteje měry přichileni. Zdobom wotměchu runje džensa popołdnju w Šiboji lětny *Dženj wotbagrowanych wsow*, hdžeš po-stajichu další wopomnjenki kamjeń a do-

pominachu w dostojnych narěčach na zhubjene wsy a na zhubjenu réč.

Spokojom je wočiwdnje šwedska firma Vattenfall, kiž twori radšo faktys. Fuzija do Němskeje w lěče 2003 je so za nju wuplačiła, pisachu wón danie lokalne nowiny, wšako měješe w lěče 2004 něhdźe 650 milionow eurow čisteho dobytka. Druhdźe čitach, zo slědži na „bjezemisijnej milinarni“, to réka, slědži za móžnosćemi, napjelnić prózdnjeńcy, z kotrychž je so zemski plun dowudobyłał z papłunami spaleneje brunicy.

Kak pak dale we Łužicy? Po woli milinowych inženjerow měl so w Hamorskej milinarni nowy blok přizamkný. Za to bychu so zhubili w brunicowej jamje někotre statoki Trjebina, Mulkec, Rowno, Mitoraza a Slepoho z wjace hač 200 wobdylerjemi. Tomu je přizwolenje date. Pokupjerjo pôdy su hižo po puću kaž za čas *Stareho Šymka*, kiž wopisowaše Jan Skala w powđančku z lěta 1924.

Další srjedžodobny scenarijo móžeš na firmowych kartach wuwidzeć ze šrafěrowaneho areala, kiž so mjenuje „Vorrang-gebiet“. Pod čornymi smužkami leža drje kompletnje serbske ewangelske wsy Rowno, Mulkety, Mitoraz a džél Slepoho. Za jich wotbagrowanie so najskejre w lěče 2010 požadanje staji. Jeli so jemu přihlosuje, budže něhdźe 1000 serbskich a němskich Łužičanow direktnje potrejchenych.

Prašenja so mi nanazuja kaž: Móhli potencielni pře- a wusydleny swoje doma wobchowač, jelizo mjeztym politikarjo a ludžo w hamtach swój wid změňa na dobro alternatiwnych energijow? Móhlo so jich dewastacji po lěče 2020 zadžewać, jelizo so zmužite napřecivne hłosy hižo w džensnijej situaciji zesylnja? A móhli wšitky dobyć, jelizo sami zlutniwišo, haj wobhladniwišo přetrjeba-my milinu, čoplotu a materielny luksus z plasty a elasty?

Powěsće

„Dźlce do cyłego świata a wućće wšitke ludy!“ rěka pasionska hra, kiž 220 lajskich hrainerow z Chrósčanskeje wasady w juniju pjeć kráć na farskej zahrodze w Chrósćicach z wulkim wuspěchom zahra. Na předstajenie njedzelu, 26. junyla, běchu wuranze tež ewangelscy přihladowarjo prošenil. Štóż je tónie podawk dotal skomđzil, njech wužije poslednu skladnośc sej hru wobhladać: piatok, 12. awgusta, w 20.00 hodz. w Chrósćicach.

Foto: M. Bulank

Choćebuz. Na swojim posedzenju dnia 31. meje zaběraše so braniborska serbska rada z nowym, wot lětušeje 1. meje płaciwym serbskim zakonjom Ewangelskeje cyrkwe Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica. Přeprosyła bě sej rada k temu někotrych zastupjerow cyrkwe, kiž nowy zakon předstajichu: Choćebusku generalnu superintendentku Heilgard Asmus, fararja a předsydú Spěchowanskeho towarzstwa za serbsku rěč w cyrkwi Helmuta Hupaca, synodalu Manfreda Hermaša a člonow skupiny Serbska namša Christinu Kliemowu a Měta Pernaka.

Bukecy. Wo 59. serbskim cyrkwinskim dnju w Bukecach wozjewištej braniborska a sakska ewangelska cyrkwinska nowina dość wobšer-ny přinošk z pjera žurnalista Andreasem Kirschki z Łaza. „Familie ganz vorn“ rěka nastawk

Pomhaj Bóh časopis ewangelskich Serbow

Wudawačejej: Serbski wasadny zwiazek, Serbski kérchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarzstwo z.t., Priwatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Číš: Číšernja DELANY tzw w Njeswačidle

Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšerjenje: Ludowe nakladništvo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

Přinoški a dary: Serbske ewangelske towarzstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

Pomhaj Bóh wuchadza měsačnje. Spěchuje so wot Założby za serbski lud. Lětny abonentment placi 8 €.

w DIE KIRCHE z 12. junija a „Locker, fröhlich, sorbisch“ mjenuje so podobna rozprawa w DER SONNTAG z 19. junija.

Praha. Wosadne łopjeno ewangelskeje wosady w Praze-Dejvicach, kiž mjenuje so SOUTERRAIN, wozjewi w swojim junijskim čisle interview z předsydú SET Měřčinom Wirthom. W rozmowje, kiž je wjedł Hanuš Härtel z Prahi, předstaji so wosebje planowany zajězd ze Serbskim busom do Prahi w lětušim septembru. Tež na dalše wobłuki džela SET so skrótka spomni.

Slepo. W přichodnych lětech budže so brunicowa jama we Wochozach tak daloko rozšerjeć, zo maja so tež džele Trjebina a Slepohu wotbagrować. Jedna so předewšem wo domy a statoki, kiž leža bôle zwonka wsow na zahonach a w holi. Potrjehene swójby majhač do lěta 2018 svoju domiznu wopušćić a so druhdže zasydlić. Hdy a kak ma so to stać, wo tym budže so w blišim času nadrobnioša jednač.

Budyšin. „Biblia we woběmaj diktaturomaj 20. lětstotka“ rěka wustajeńca, kiž je wot 8. junija w Budyskim krajnym sudnistwje widěć. Předstaja so wosudy křesčanow wosebje ze zapadnych kónčin Sakskeje, kiž mějachu swojeje wěry dla pod brunym abo čerwjenym politiskim systemom čerpjeć. Wustajeńca je hišće hač do 10. awgusta votewrjena.

Bukecy. Lětsa 1. septembra ma so w Bukečanskej pěstowarni załožić WITAJ-skupina. 13 džéci je dotal za nju přizjewjenych, wo nje starać budže so pěstowarka Weronika Nowotnowa. Hižo před lětami bě so Budyski WITAJ-centrum prôcowat, w Bukecach załožić tajku serbsku pěstowarsku skupinu. Tehdy Bukečenjo wo nju njerodžachu, tuž je čím bôle zwjeselace, zo so nětko dosć zajimcow za nju namaka.

Dary

W meji je so darił 25 eurow za Pomhaj Bóh. Bóh zhoňuj dar a dariela.

Spominamy

Před 125 lětami, 16.7.1880, narodži so farar Richard Bojc w Budyšinje na Židowje, hděž bě jeho nan Eduard Bojc z pjekarskim mištem. Wón wopyta Budyski gymnazij a zloži tam 1901 maturu. Potom studowaše hač do 1905 teologiju w Lipsku. W tym času wobdželi so runja druhim kožde lěto na serbskim homiletiskim seminarje pola fararja Mrázaka w Hrodžišču. Po studiju džělaše lěto jako wučer na šuli w Bošecach, donič njedósta po-wołanie jako pomocny duchowny do Budestec. 17.2.1907 bu w Budestecach ordinowany a wosta čas živjenja w tutej wosadze. Wot oktobra 1908 bě tu z druhim fararjom, dwaj lětdžesatkoj skutkowaše hromadze ze serbskim wyšim fararjom Moricom Domašku. Jako dyrbješe so farar Domaška chorosće dla 1929 na

wuměnk podać, sta so Richard Bojc z přením fararjom w Budestecach. W swojim živjenju měješe farar Bojc tójsto čežkeho njeśc, wjacorych swojich swójbnych dyrbješe pochowac. 1929 zemře jeho jenički syn jako 12lětny gymnaziast, 1931 zemře mandželska. 1933 so znova woženi, kónc wojny, w měrcu 1945, padny jeho přirodny syn. Snadž bě telko zrudoby sobu na tym wina, zo farar Bojc 1946 dušinje čežko schori. Měsacy doložno njemóžeše swoje za-stojnsto wukonjeć a stro-wotny stav so přeco dale pohubjeňšowaše. Wosadne dželo wobstara w tym času hižo farar Gottfried Rösler, jeho pozdžiši na-slědnik. W oktobru 1947 dyrbješe so Richard Bojc na wuměnk podać, 16. apryla 1948 wón w Budestecach zemře.

Budestecy – městno skutkowania fararja Bojca

Foto: PB-archiw

Přeprošujemy

- 03.07. 6. njedzela po swjatej Trojicy**
- 10.00 kemše z Božím wotkazanjom w Budysinje w Michałskiej z kemšemi za džéci (sup. Malink)
- 12.00 nutrnost w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 17.07. 8. njedzela po swjatej Trojicy**
- 08.30 kemše z Božím wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
- 12.00 nutrnost w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
- 31.07. 10. njedzela po swjatej Trojicy**
- 12.00 nutrnost w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 07.08. 11. njedzela po swjatej Trojicy**
- 10.00 kemše w Budysinje w Michałskiej (sup. Malink)